

ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ

ಮೈಸೂರು
ತಾಲೂಕು ಗ್ಯಾಸೆಟಿಯರ್

ಕರ್ನಾಟಕ ಗ್ಯಾಸೆಟಿಯರ್ ಇಲಾಖೆ

೮ನೇ ಮಹಡಿ, ಕಾವೇರಿ ಭವನ (ಜಲಮಂಡಳಿ)
ಬೆಂಗಳೂರು - ೫೬೦ ೦೦೯

ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ

ಮೈಸೂರು
ತಾಲೂಕು ಗ್ಯಾಸೆಟಿಯರ್

ಲೇಖಕರು

ಡಾ| ಎನ್.ಎನ್. ಚಿಕ್ಕಮಾಡು

ಮುಖ್ಯ ಸಂಪಾದಕರು

ಎಸ್. ಅನೀಸ್ ಸಿರಾಜ್, ಕ.ಆ.ಸೇ.

ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರದ ಪ್ರಕಟಣೆ

ಮೈಸೂರು ತಾಲೂಕು ಗ್ಯಾಸೆಟಿಯರ್
ಲೇಖಕರು : ಡಾ|| ಎನ್.ಎನ್.ಚಿಕ್ಕಮಾಡು

© ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ
ಮುಖ್ಯ ಸಂಪಾದಕರ ಕಛೇರಿ
ಲನೇ ಮಹಡಿ
ಕಾವೇರಿ ಭವನ (ಜಲಮಂಡಳಿ)
ಬೆಂಗಳೂರು-೫೬೦ ೦೦೯
☎ +೯೧-೮೦-೨೨೨೧ ೩೪೨೪
ಫ್ಯಾಕ್ಸ್: +೯೧-೮೦-೨೨೨೪ ೩೨೯೩

ವರ್ಷ : ೨೦೧೦

ಬೆಲೆ :

ಪ್ರತಿಗಳು ದೊರೆಯುವ ಸ್ಥಳಗಳು :

ಮುಖ್ಯ ಸಂಪಾದಕರ ಕಛೇರಿ
ಲನೇ ಮಹಡಿ, ಕಾವೇರಿ ಭವನ (ಜಲಮಂಡಳಿ ಕಟ್ಟಡ)
ಬೆಂಗಳೂರು-೫೬೦ ೦೦೯
ಇಮೇಲ್: kargaz@nic.in
ವೆಬ್‌ಸೈಟ್: www.kar.nic.in/gazetteer

ಸರ್ಕಾರಿ ಮುದ್ರಣ ಮತ್ತು ಲೇಖನ ಸಾಮಗ್ರಿ
ಕೇಂದ್ರ ಪುಸ್ತಕ ಮಳಿಗೆ, ಬಹುಮಹಡಿ ಕಟ್ಟಡ
ಡಾ. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ವೀದಿ, ಬೆಂಗಳೂರು-೫೬೦ ೦೦೧

ಉಪ ನಿರ್ದೇಶಕರು, ಸರ್ಕಾರಿ ಶಾಖಾ ಮುದ್ರಣಾಲಯ,
ಬೋಗಾದಿ ರಸ್ತೆ, ಸರಸ್ವತಿಪುರಂ, ಮೈಸೂರು

ಉಪ ನಿರ್ದೇಶಕರು, ಸರ್ಕಾರಿ ಶಾಖಾ ಮುದ್ರಣಾಲಯ
ಪಣಜಿ ರಸ್ತೆ, ಧಾರವಾಡ

ಉಪ ನಿರ್ದೇಶಕರು, ಸರ್ಕಾರಿ ಶಾಖಾ ಮುದ್ರಣಾಲಯ, ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ

Published by Government of Karnataka

MYSORE TALUK GAZETTEER

by Dr. N.N. Chikkamadu

© Government of Karnataka
Office of the Chief Editor
8th Floor
Cauvery Bhavan (BWSSB)
Bengaluru - 560 009
☎ +91-80-2221 3474
Fax: +91-80-2224 3293

ಪರಿಶ್ರೀ ಮುದ್ರಣಾಲಯ

೯, ಲನೇ ಅಡ್ಡರಸ್ತೆ, ನಾಗಪ್ಪ ಬಡಾವಣೆ, ಶ್ರೀರಾಮಪುರ,
ಬೆಂಗಳೂರು-೫೬೦ ೦೨೧, ☎ : ೨೩೧೨ ೮೨೮೬, ೩೨೦೧ ೬೩೯೮
ವೆಬ್‌ಸೈಟ್: www.parishree.com

ಮುನ್ನುಡಿ

ಕರ್ನಾಟಕವೂ ಸೇರಿದಂತೆ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಶ್ರೀಮಂತ ಗ್ಯಾಸೆಟಿಯರ್ ಪರಂಪರೆಯಿದೆ. ವಿಷಯ ವೈವಿಧ್ಯತೆಯಿಂದಾಗಿ “ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ವಿಷಯ ಕೋಶ”ಗಳೆಂದೇ ಖ್ಯಾತಿ ಪಡೆದಿರುವ ಗ್ಯಾಸೆಟಿಯರ್‌ಗಳಿಗೆ ಸಮಾನವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಂಪರೆ ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತೀಯ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಗ್ಯಾಸೆಟಿಯರ್‌ಗಳ ಮಾದರಿಯನ್ನು ಹೋಲುವ ಪ್ರಾಚೀನ ಗ್ರಂಥಗಳೆಂದರೆ ಕೌಟಲ್ಯನ ‘ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ’, ವರಹಾಮಿಹಿರನ ‘ಬೃಹದ್ ಸಂಹಿತಾ’ ಹಾಗೂ ಅಕ್ಷರನ ಆಡಳಿತಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ಅಬ್ದುಲ್ ಫಸಲ್ ರಚಿಸಿದ ‘ಐನ್-ಇ-ಅಕ್ಷರಿ’ ಮೊದಲಾದ ಕೃತಿಗಳು ದೇಶೀಯರು ರೂಢಿಗೊಳಿಸಿದ್ದ ಗ್ಯಾಸೆಟಿಯರಿನ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಬಗ್ಗೆ ಉತ್ತಮ ನಿದರ್ಶನಗಳಾಗಿವೆ. ಆದರೆ ಆಧುನಿಕ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯಿಂದೊಡಗೂಡಿದ ‘ಗ್ಯಾಸೆಟಿಯರ್’ಗಳನ್ನು ಬ್ರಿಟಿಷರು ತಮ್ಮ ಆಡಳಿತದ ಅನುಕೂಲಕ್ಕಾಗಿ ಸಂಪಾದಿಸಿ ಹೊರತರಲು ಪ್ರಥಮ ಬಾರಿಗೆ ಕ್ರಮಕೈಗೊಂಡಿದ್ದು, ಈ ಸಂಪುಟಗಳ ರಚನೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಕಟಣೆಗೆ ಪ್ರಧಾನ ಕಾರಣವಾಗಿತ್ತು. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ೧೯ನೇ ಶತಮಾನದ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲಾ ಗ್ಯಾಸೆಟಿಯರುಗಳ ಸಂಪಾದನಾ ಹಾಗೂ ಪ್ರಕಟಣಾ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರದ ನಿರ್ದೇಶನದಂತೆ ೧೮೬೭ರಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು ಜಿಲ್ಲಾ ಗ್ಯಾಸೆಟಿಯರ್ ಸಂಪುಟವನ್ನು ಎಚ್.ವೆಲ್ಲೆಸ್ಲಿಯವರು ಸಂಪಾದಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದು, ಪ್ರಪ್ರಥಮ ಪ್ರಯತ್ನವಾಗಿತ್ತು. ನಂತರ ಕೋಲಾರ ಜಿಲ್ಲಾ ಸಂಪುಟವನ್ನು ಬಿ. ಕೃಷ್ಣಯ್ಯಂಗಾರ್ ಅವರು ೧೮೬೯ರಲ್ಲಿ ಸಂಪಾದಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದರು.

ಈ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರೆಸಿದ ಸರ್ಕಾರ, ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದ ಬಗ್ಗೆ ೧೮೭೬ರಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಬಿ.ಎಲ್. ರೈಸ್ ಅವರ ಸಂಪಾದಕತ್ವದಲ್ಲಿ ‘Mysore and Coorg Gazetteer’ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಎರಡು ಸಂಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಪಾದಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿತು. ನಂತರ ೧೮೭೮ರಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು ಮತ್ತು ಕೂರ್ಗ್ ಮಾಲಿಕೆಯಲ್ಲೇ ಕೂರ್ಗ್(ಕೊಡಗು) ಸಂಪುಟವನ್ನೂ ಅವರೇ ಸಂಪಾದಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದರು.

ಮುಂದೆ ೧೮೯೮ರಲ್ಲಿ ಬಿ.ಎಲ್. ರೈಸ್ ಹಿಂದೆ ತಾವೇ ಸಂಪಾದಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದ ‘*Mysore and Coorg Gazetteer*’ ನ ಮೊದಲೆರಡು ಸಂಪುಟಗಳ ಪರಿಷ್ಕೃತ ಆವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಪುನಃ ಸಂಪಾದಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದರು. ಆನಂತರ ೧೯೨೭-೩೦ರ ನಡುವೆ ರಾವ್‌ಬಹದ್ದೂರ್ ಸಿ. ಹಯವದನರಾವ್ ‘ಮೈಸೂರು ಗ್ಯಾಸೆಟಿಯರ್’ ಅನ್ನು ಐದು ಸಂಪುಟ (ಎಂಟು ಭಾಗ)ಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಪಾದಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದೂ, ಒಂದು ಮೈಲಿಗಲ್ಲೇ ಆಯಿತು. ಏತನ್ಮಧ್ಯೆ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಸರ್ಕಾರ ಗ್ರಾಮೀಣಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ೧೯೧೪ ರಿಂದ ಜಾರಿಗೊಳಿಸಿದುದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಜಿಲ್ಲಾ ಕೈಪಿಡಿ(*District Handbook*) ಹಾಗೂ ತಾಲೂಕು ಕೈಪಿಡಿ(*Taluk Handbook*)ಗಳನ್ನು ೧೯೧೫-೧೬ರಲ್ಲಿ ಆಂಗ್ಲಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಲು ಆರಂಭಿಸಿದ್ದು ಅಷ್ಟೇ ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿತ್ತು.

ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರದುರ್ಗ ಜಿಲ್ಲಾ ಹ್ಯಾಂಡ್‌ಬುಕ್ ಅನ್ನು ರಚಿಸಿ ಸಂಪಾದಿಸಿ ೧೯೧೬ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದಾಗ ಸರ್ಕಾರದಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲಾ ಆರ್ಥಿಕ ಅಧೀಕ್ಷಕರಾಗಿದ್ದ ಎನ್. ಸುಬ್ಬರಾವ್ ಹಾಗೂ ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದ ಸಿ.ಎಸ್. ಬಾಲಸುಂದರಮ್ ಐಯ್ಯರ್ ಅವರು ತಮ್ಮ ಮುನ್ನುಡಿಯಲ್ಲಿ “ಇದೊಂದು ಪ್ರಥಮ ಪ್ರಯತ್ನವಾಗಿದ್ದು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸಮಗ್ರವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಈಗ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಿರುವ ಜಿಲ್ಲಾ ಗ್ಯಾಸೆಟಿಯರ್‌ಗಳು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಯೋಜನೆಯ ಮೇರೆಗೆ ರಚಿತವಾಗುತ್ತಿವೆ. ಆದರೆ, ಈ ಜಿಲ್ಲಾ ಹ್ಯಾಂಡ್‌ಬುಕ್‌ಗಳ ಮೂಲಭೂತ ಉದ್ದೇಶವೆಂದರೆ ವಿವಿಧ ಇಲಾಖಾ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಆಡಳಿತದ ವಿವಿಧ ಅಂಕಿ-ಅಂಶಗಳನ್ನು ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಒದಗಿಸುವುದೇ ಆಗಿದೆ” ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತಾರೆ. ಜಿಲ್ಲಾ ಗ್ಯಾಸೆಟಿಯರ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರದ ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ಯೋಜನೆ, ಅಂಕಿ-ಅಂಶ ಹಾಗೂ ಇತರೆ ವಿಚಾರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಜಿಲ್ಲಾಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ವಿವರಗಳು ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ದಾಖಲಾಗುತ್ತಿರುವಂತೆ, ತಾಲೂಕು ಮಟ್ಟದಲ್ಲೂ, ಆಡಳಿತ ಘಟಕದ ಬಗ್ಗೆ, ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಸಾಧನೆಗಳ, ಅಂಕಿ-ಅಂಶಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾದ ವಿವರಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮ(*Micro*)ವಾಗಿ

ದಾಖಲಿಸುವುದು ಈ ತಾಲೂಕು ಗ್ಯಾಸೆಟಿಯರ್‌ಗಳ ಮೂಲ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿರುತ್ತದೆ” ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಮುಂದೆ ೧೯೨೯ರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಎಲ್.ಎನ್. ಸ್ವಾಮಿಯವರು ಸಂಪಾದಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ ತಾಲೂಕು ಕೈಪಿಡಿಗಳು ಕಿರುಗಾತ್ರದ, ಅಂಕಿ-ಅಂಶ ಪ್ರಧಾನ ಹೊತ್ತಿಗೆಗಳಾದರೂ, ಆ ದಿನಗಳಿಗೆ ಅದೊಂದು ಉತ್ತಮ ಯತ್ನವಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಆ ಪ್ರಕಟಣೆಗಳೂ ನಿಂತು ಹೋಗಿದ್ದವು. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ತಾಲೂಕು ಕೈಪಿಡಿಗಳನ್ನು ಪುನರುಜ್ಜೀವನಗೊಳಿಸುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಇಲಾಖೆಯು ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಯೋಜನೆಯಾಗಿ (Pilot Project) ಮೈಸೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಏಳು ತಾಲೂಕುಗಳ ಗ್ಯಾಸೆಟಿಯರ್ ಸಂಪುಟಗಳನ್ನು ಪ್ರಸ್ತುತ ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತಿದೆ.

ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದ ಪುರಸ್ಕೃತ ಯೋಜನೆಯಂತೆ ಜಿಲ್ಲಾ ಗ್ಯಾಸೆಟಿಯರುಗಳ ಪ್ರಕಟಣೆಯನ್ನೇ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶವನ್ನಾಗಿರಿಸಿಕೊಂಡು ೧೯೫೮ರಲ್ಲಿ ಆರಂಭಗೊಂಡ ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಗ್ಯಾಸೆಟಿಯರ್ ಇಲಾಖೆಯು ಹಿಂದಿನ ಎಲ್ಲಾ ೨೦ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಗ್ಯಾಸೆಟಿಯರುಗಳನ್ನು ಆಂಗ್ಲಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ನಂತರದಲ್ಲಿ ಒಂಬತ್ತು ಜಿಲ್ಲೆಗಳ ಕನ್ನಡ ಆವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಹೊರತಂದಿದೆ. ಉಳಿದ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಿಗೂ ಕನ್ನಡ ಆವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಹಂತಹಂತವಾಗಿ ಇಲಾಖೆಯು ತರಲಿದೆ. ಆದರೆ ತಾಲೂಕು ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಸಮಗ್ರ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ಉತ್ತಮ ಗ್ರಂಥಗಳು ಈವರೆಗೆ ಲಭ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ, ಖಾಸಗಿ ಒಡೆತನದ ಐ.ಬಿ.ಎಚ್ ಪ್ರಕಾಶನ ೧೯೭೦-೮೦ರ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ 'ತಾಲೂಕು ದರ್ಶನ' ಸರಮಾಲೆ ಕೂಡ 'ತಾಲೂಕನ್ನು' ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಪರಿಚಯಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವಾಗಿದ್ದರೂ ಪುಟ ಮಿತಿಯಿಂದಾಗಿ ಸಮಗ್ರತೆಯ ಕೊರತೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ, ಇಲಾಖೆಯು ಈಗಾಗಲೇ ಹೊರತಂದಿರುವ ಜಿಲ್ಲಾ ಗ್ಯಾಸೆಟಿಯರ್‌ಗಳ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ತಾಲೂಕು ಗ್ಯಾಸೆಟಿಯರ್‌ಗಳನ್ನೂ ಪ್ರಕಟಿಸಬೇಕೆನ್ನುವ ತನ್ನ ಬಹುದಿನದ ಕನಸನ್ನು ನನಸಾಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಏಳು ತಾಲೂಕುಗಳಿಗೆ 'ತಾಲೂಕು ಗ್ಯಾಸೆಟಿಯರ್'ಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವ ಮಹತ್ವದ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ೨೦೦೫-೦೬ರ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಹಮ್ಮಿಕೊಂಡಿತು.

ಅದರಂತೆ ೨೦೦೫-೦೬ರ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕವಾಗಿ ಮೈಸೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಏಳು ತಾಲೂಕುಗಳಿಗೆ ತಾಲೂಕು ಗ್ಯಾಸೆಟಿಯರ್‌ಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಹಮ್ಮಿಕೊಂಡ ಗ್ಯಾಸೆಟಿಯರ್ ಇಲಾಖೆಯು, ಸಂಪಾದಕ ವೃಂದದ ಕೊರತೆಯಿಂದಾಗಿ, ಈ ಸಂಪುಟಗಳ ರಚನಾಕಾರ್ಯವನ್ನು ಹೊರಗುತ್ತಿಗೆ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಸ್ಥಳೀಯ ವಿದ್ವಾಂಸರಿಗೆ ನೀಡಲು ನಿರ್ಧರಿಸಿತು. ಅದರಂತೆ ಸ್ಥಳೀಯ ವಿದ್ವಾಂಸರು ರಚಿಸಿ ನೀಡಿದ ತಾಲೂಕು ಗ್ಯಾಸೆಟಿಯರ್ ಸಂಪುಟಗಳನ್ನು ಇಲಾಖೆಯ ಸಂಪಾದಕ ಹಾಗೂ ಅನ್ವೇಷಕ ವರ್ಗದವರು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ, ಪರಿಷ್ಕರಿಸಿ ಶುದ್ಧ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯನ್ನೂ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಶ್ರಮವಹಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಅಲ್ಲದೇ ಅಂಕಿ-ಅಂಶಗಳ ಇಂದೀಕರಣ ಹಾಗೂ ವಿಷಯಗಳ ಪರಾಮರ್ಶೆಯನ್ನು ಕೈಗೊಂಡ ಕಾರಣ ಸಂಪಾದನಾ ಕಾರ್ಯವು ಇದೀಗ ಪೂರ್ಣಗೊಂಡು ಸಂಪುಟಗಳು ಮುದ್ರಣಗೊಂಡಿವೆ. ಈ ಸಂಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ೨೦೦೮-೦೯ರವರೆಗಿನ ಅಂಕಿ-ಅಂಶಗಳನ್ನು ಸಂದರ್ಭಾನುಸಾರ ಅಳವಡಿಸಲಾಗಿದ್ದು, ಓದುಗರ ಅನುಕೂಲಕ್ಕಾಗಿ, ತಾಲೂಕು ಹಾಗೂ ಜಿಲ್ಲಾ ಅಂಕಿ-ಅಂಶಗಳ ತುಲನಾತ್ಮಕ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನೂ ಅನುಬಂಧದಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

ಮೈಸೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಏಳು ತಾಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ಮೈಸೂರು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ರಾಜಧಾನಿ ನಗರ, ಅರಮನೆಗಳ ನಗರ ಎಂಬ ಖ್ಯಾತಿಯನ್ನೂ ಹೊಂದಿದೆ. ಈ ತಾಲೂಕು ಭೌಗೋಳಿಕವಾಗಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದು, ಜನಸಂಖ್ಯಾ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮೊದಲ ಸ್ಥಾನ ಪಡೆದಿದ್ದು, ಶ್ರೀಮಂತ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಸಮೃದ್ಧ ತಾಲೂಕಾಗಿದೆ. ಧಾರ್ಮಿಕ ಮಹತ್ವದ ಚಾಮುಂಡಿಬೆಟ್ಟವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಈ ತಾಲೂಕು ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಮಹತ್ವವನ್ನೂ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನೂ, ಧಾರ್ಮಿಕ ವೈವಿಧ್ಯವನ್ನೂ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಾಗೂ ಆರ್ಥಿಕ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನೂ ಹೊಂದಿದ್ದು, ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನಕಾಶೆಯಲ್ಲಿ ಬಹು ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆದಿದೆ. ೨೦೦೯-೧೪ರ ನೂತನ ಕೈಗಾರಿಕಾ ನೀತಿಯನ್ವಯ, ಮೈಸೂರು ನಗರಪಾಲಿಕೆ ಪ್ರದೇಶವು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಿದ ಕೈಗಾರಿಕಾ

ವಲಯ-IVಕ್ಕೆ ಸೇರಿದರೆ, ತಾಲೂಕಿನ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶವು ಕೈಗಾರಿಕಾ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಹಿಂದುಳಿದಿರುವ ತಾಲೂಕುಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಕೈಗಾರಿಕಾ ವಲಯ-IIIರ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿದ್ದು, ಕೈಗಾರಿಕಾಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಹೇರಳ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.

ಹಿಂದೆ ಮಹಿಷಾಮಂಡಲವೆಂದೇ ಖ್ಯಾತಿ ಪಡೆದಿದ್ದ ಈ ಪ್ರದೇಶ ಮೈಸೂರುನಾಡೆಂದು ನಂತರದಲ್ಲಿ ಹೆಸರುವಾಸಿಯಾಗಿದ್ದು, ಗಂಗ, ಚೋಳ, ಹೊಯ್ಸಳ ಹಾಗೂ ವಿಜಯನಗರದರಸರ ಆಡಳಿತಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆವಣಿಗೆ ಹೊಂದಿತು. ಮುಂದೆ ಮೈಸೂರು ಅರಸರ ಆಡಳಿತ, ನಡುವೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲ ಹೈದರ್-ಟಿಪ್ಪು ಆಳ್ವಿಕೆ, ಆನಂತರದಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಕಮೀಷನರುಗಳ ಆಳ್ವಿಕೆಯನ್ನು ವೀಕ್ಷಿಸಿತು, ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ, ವಾಣಿಜ್ಯ, ಸಾರಿಗೆ ಸಂಪರ್ಕ ಮುಂತಾದ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಕಂಡಿತು. ಕಮೀಷನರ ನಂತರ ಮತ್ತೆ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬಂದ ಮೈಸೂರು ಅರಸರ ಆಳ್ವಿಕೆಯಡಿ ಸಂಸ್ಥಾನವು ಕನ್ನಂಬಾಡಿ ಅಣೆಕಟ್ಟು ನಿರ್ಮಾಣದೊಂದಿಗೆ ಕೈಗಾರಿಕೋದ್ಯಮಕ್ಕೂ ತೆರೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಮೂಲಕ “ಆಧುನಿಕ ಮೈಸೂರು” ಅಥವಾ “ಮಾದರಿ ಮೈಸೂರು” ಎಂಬ ಖ್ಯಾತಿಗೆ ಪಾತ್ರವಾಯಿತು. ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದ ರಾಜಧಾನಿ ಪಟ್ಟಣವಾಗಿದ್ದ ‘ಮೈಸೂರು’ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ನಂತರವೂ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ರಾಜಧಾನಿಯಾಗಿ ಮಹತ್ವ ಪಡೆದಿದೆ. ತಾಲೂಕು ಕೇಂದ್ರವಾದ ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವಖ್ಯಾತಿಯ ದಸರೆಗೆ ಹೆಸರಾಗಿದ್ದು, ವೈವಿಧ್ಯತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ಈ ತಾಲೂಕಿನ ವಿಭಿನ್ನ ಮುಖಗಳನ್ನು ೧೨ ಅಧ್ಯಾಯಗಳ ಮೂಲಕ ಆಕರ್ಷಕ ಛಾಯಾಚಿತ್ರಗಳೊಂದಿಗೆ ನಿರೂಪಿಸಲು ಈ ಸದರಿ ತಾಲೂಕು ಗ್ಯಾಸೆಟಿಯರ್ ಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಈ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಕಾರ್ಯರೂಪಕ್ಕೆ ತರುವಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇಲಾಖೆಯ ಪ್ರಧಾನ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೀಮತಿ ಉಷಾ ಗಣೇಶ್ ಭಾ.ಆ.ಸೇ. (ನಿವೃತ್ತ) ಇವರು ಮೂಲ ಕಾರಣರಾಗಿದ್ದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ದಾಖಲಿಚ್ಛಿಸುತ್ತೇನೆ. ಈಗಿನ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗಳಾಗಿರುವ ಶ್ರೀ ಬಿ.ಆರ್. ಜಯರಾಮರಾಜೇ ಅರಸ್ ಭಾ.ಆ.ಸೇ.,

ಇಲಾಖೆಯ ಮುಖ್ಯ ಸಂಪಾದಕರಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೀ ಎಸ್.ಎ. ಜಿಲಾನಿ, ಕ.ಆ.ಸೇ., ಹಾಗೂ ಪ್ರಭಾರ ಮುಖ್ಯಸಂಪಾದಕರಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೀಮತಿ ನೀಲಾ ಮಂಜುನಾಥ, ಕ.ಆ.ಸೇ., ಇವರ ಸಹಕಾರ ಹಾಗೂ ಸೇವೆಯನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತೇನೆ. ತಾಲೂಕು ಗ್ಯಾಸೆಟಿಯರ್ ಸಂಪುಟಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುವಲ್ಲಿ ಸಹಕರಿಸಿರುವ ತಾಲೂಕು ಗ್ಯಾಸೆಟಿಯರ್ ಸಲಹಾ ಸಮಿತಿಯ ಎಲ್ಲಾ ಸದಸ್ಯರಿಗೂ (ಸದಸ್ಯರ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ನೀಡಲಾಗಿದೆ) ಇಲಾಖೆಯು ಧನ್ಯವಾದವನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತದೆ. ಸ್ಥಳೀಯ ವಿದ್ವಾಂಸರಿಂದ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಈ ತಾಲೂಕು ಗ್ಯಾಸೆಟಿಯರ್‌ಗಳ ಸಂಪಾದನಾ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೈಜೋಡಿಸಿ ಸಂಪುಟಗಳ ಓರೆ-ಕೋರೆಗಳನ್ನು ತಿದ್ದಿ-ತೀಡಿ ಈ ರೂಪಕ್ಕೆ ತರುವಲ್ಲಿ ಇಲಾಖೆಯ ಸಂಪಾದಕ ವರ್ಗ ಹಾಗೂ ಅನ್ವೇಷಕ ವರ್ಗ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪರಿಶ್ರಮಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅವರಿಗೂ, ಸಿಬ್ಬಂದಿ ವರ್ಗಕ್ಕೂ ಕೃತಜ್ಞತೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತೇನೆ.

‘ಮೈಸೂರು ತಾಲೂಕು ಗ್ಯಾಸೆಟಿಯರ್’ ಸಂಪುಟವನ್ನು ಕರ್ನಾಟಕ ಗ್ಯಾಸೆಟಿಯರ್ ಇಲಾಖೆಗಾಗಿ ರಚಿಸಿ, ಕೆಲವು ಛಾಯಾಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಟ್ಟಿರುವ ಡಾ| ಎನ್.ಎನ್. ಚಿಕ್ಕಮಾಡು, ಸಂತೋಷನಾ ಸಹಾಯಕರು, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಮೈಸೂರು ಇವರಿಗೆ ಇಲಾಖೆಯು ಅಭಾರಿಯಾಗಿದೆ. ಈ ಸಂಪುಟಕ್ಕೆ ಪೂರಕ ಛಾಯಾಚಿತ್ರ, ಸದರಿ ಸಂಪುಟಕ್ಕೆ ತಾಲೂಕು ನಕಾಶೆಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿಕೊಟ್ಟಿರುವ ಕಂದಾಯ ಭೂ ಸರ್ವೇಕ್ಷಣ ಇಲಾಖೆಯ ಅಧಿಕಾರಿ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹಾಗೂ ಈ ಸಂಪುಟವನ್ನು ಸುಂದರವಾಗಿ ಮುದ್ರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪರಿಶ್ರೀ ಪ್ರಿಂಟರ್‌ನ ಮಾಲೀಕರಾದ ಶ್ರೀ ಆರ್. ಶ್ರೀನಾಥ್ ಹಾಗೂ ಸಿಬ್ಬಂದಿವರ್ಗಕ್ಕೆ ಇಲಾಖೆಯು ಕೃತಜ್ಞತೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತದೆ. ಇಲಾಖೆಯ ಈ ವಿನೂತನ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಎಂದಿನಂತೆ ವಿದ್ವಾಂಸರಾದಿಯಾಗಿ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರೂ ಸ್ವಾಗತಿಸುವರೆಂದು ಆಶಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಎಸ್. ಅನೀಸ್ ಸಿರಾಜ್, ಕ.ಆ.ಸೇ.

ಮುಖ್ಯ ಸಂಪಾದಕರು

ವಿಷಯಾನುಕ್ರಮಣಿಕೆ

ಅಧ್ಯಾಯ ೧ ಪ್ರಾಸ್ತಾವಿಕ

೧-೯

ಹೆಸರಿನ ಹಿನ್ನೆಲೆ(೧) ಮೇರೆಗಳು(೨) ವಿಸ್ತೀರ್ಣ ಮತ್ತು ಜನಸಂಖ್ಯಾ ವಿವಿರ(೨) ಭೂಸ್ವರೂಪ(೪) ನದಿ ಮತ್ತು ಜಲ ವ್ಯವಸ್ಥೆ(೪) ಅಂತರ್ಜಲ(೪) ತಾಲೂಕಿನ ಭೂ ಶಿಲಾ ಲಕ್ಷಣ(೫) ಭೂಕಂಪ ಮುಕ್ತ ವಲಯ(೫) ಅರಣ್ಯಸಂಪತ್ತು(೬) ಸಸ್ಯಸಂಪತ್ತು(೭) ಪ್ರಾಣಿಸಂಪತ್ತು(೭) ಖನಿಜಸಂಪತ್ತು(೭) ವಾಯುಗುಣ(೮) ಮಳೆ(೮) ಚಾಮರಾಜೇಂದ್ರ ಪ್ರಾಣಿಸಂಗ್ರಹಾಲಯ(೮) ಪರಿಸರ ಮಾಲಿನ್ಯ(೯)

ಅಧ್ಯಾಯ ೨ ಇತಿಹಾಸ

೧೦-೫೩

ಪೌರಾಣಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆ(೧೧) ವರ್ಷಾರಂಭ(೧೧) ಗಂಗರು(೧೨) ಚಾಲುಕ್ಯರು(೧೩) ನೊಳಂಬರು(೧೪) ಚೋಳರು(೧೪) ಹೊಯ್ಸಳರು(೧೪) ವಿಜಯನಗರದ ಅರಸರು(೧೫) ಮೈಸೂರು ಒಡೆಯರು(೧೬) ಯದುರಾಯ(೧೭) ಒಂದನೆಯ ಹಿರಿಯ ಬೆಟ್ಟದ ಚಾಮರಾಜ ಒಡೆಯರು(೧೭) ನಾಲ್ಕನೆಯ ಬೋಳ ಚಾಮರಾಜ ಒಡೆಯರು(೧೭) ಐದನೆಯ ಬೆಟ್ಟದ ಚಾಮರಾಜ ಒಡೆಯ(೧೮) ಒಂದನೆಯ ರಾಜ ಒಡೆಯರು(೧೮) ನಾಲ್ಕನೆಯ ಚಾಮರಾಜ ಒಡೆಯರು(೧೯) ಎರಡನೆಯ ರಾಜ ಒಡೆಯರು(೨೦) ರಣಧೀರ ಕಂಠೀರವ ನರಸರಾಜ ಒಡೆಯರು(೨೧) ದೊಡ್ಡದೇವರಾಜ ಒಡೆಯರು(೨೨) ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜ ಒಡೆಯರು(೨೩) ಕಂಠೀರವ ನರಸರಾಜ ಒಡೆಯರು II(೨೪) ದೊಡ್ಡ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರು(೨೪) ಚಾಮರಾಜ ಒಡೆಯರು VI(೨೫) ಇಮ್ಮಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರು(೨೬) ನಂಜರಾಜ ಒಡೆಯರು(೨೬) ಎಂಟನೆಯ ಬೆಟ್ಟದ ಚಾಮರಾಜ ಒಡೆಯರು(೨೬) ಖಾಸಾ ಚಾಮರಾಜ ಒಡೆಯರು(೨೬) ಹೈದರ್ ಅಲಿ(೩೦) ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನ್(೩೩) ಹತ್ತನೆಯ ಚಾಮರಾಜ ಒಡೆಯರು(೩೬) ನಾಲ್ವಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರು(೪೦) ಜಯಚಾಮರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯರು(೪೧) ಮೈಸೂರು ಅರಸರ ವಂಶಾವಳಿ(೪೨) ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳವಳಿ(೪೩) ಗಾಂಧೀಜಿ ಮತ್ತು ಮೈಸೂರು ತಾಲೂಕು(೪೪) ಚುನಾವಣೆಗಳು(೪೫) ಲೋಕಸಭಾಕ್ಷೇತ್ರದ ಚುನಾವಣಾ ಫಲಿತಾಂಶ(೪೬) ವಿಧಾನಸಭಾ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಚುನಾವಣಾ ಫಲಿತಾಂಶ(೫೦).

ಅಧ್ಯಾಯ ೩ ಜನತೆ

೫೪-೮೭

ಜನಸಂಖ್ಯೆ(೫೪) ಜನಸಾಂದ್ರತೆ(೫೫) ಮನೆಗಳು ಹಾಗೂ ಕುಟುಂಬಗಳು(೫೬) ಸಾಂಸ್ಥಿಕ ಜನಸಂಖ್ಯೆ(೫೭) ವಸತಿ ರಹಿತರು(೫೮) ಸ್ತ್ರೀಪುರಷ ಪ್ರಮಾಣ(೫೯) ಗ್ರಾಮೀಣ ಜನಸಂಖ್ಯೆ(೬೦) ಪಟ್ಟಣ ಜನಸಂಖ್ಯೆ(೬೧) ಅಂಗವಿಕಲರು(೬೨) ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ(೬೩) ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ(೬೪) ಭಾಷೆಗಳು(೬೫) ಧರ್ಮಗಳು(೬೬) ಹಿಂದೂಧರ್ಮ (೬೭) ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವ ಪಂಥ(೬೮) ಶ್ರೀ ಪರಕಾಲಮಠ(೬೯) ವೈಷ್ಣವ ಪಂಥ(೭೦) ಉತ್ತರಾದಿ ಮಠ(೭೧) ಜೈನಧರ್ಮ(೭೨) ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮ(೭೩) ಕ್ರೈಸ್ತ ಧರ್ಮ(೭೪) ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮ(೭೫) ಮೈಸೂರು ತಾಲೂಕಿನ ಪ್ರಮುಖ ಜಾತಿ ಹಾಗೂ ಬುಡಕಟ್ಟು ಸಮುದಾಯಗಳು(೭೬) ಅಗಸ(೭೭) ಅರಸು(೭೮) ಉಪ್ಪಾರ(೭೯) ಒಕ್ಕಲಿಗ(೮೦) ಕುಂಬಾರ (೮೧) ಕುರುಬ(೮೨) ಕೊರಮ(೮೩) ಕೊರಿಕ(೮೪) ಗಾಣಿಗ(೮೫) ಜಾಡಮಾಲಿ(೮೬) ದರ್ಜಿ(೮೭) ಬಣಜಿಗ(೮೮) ಬೆಸ್ತ(೮೯) ಬ್ರಾಹ್ಮಣ(೯೦) ಮಾದಿಗ(೯೧) ಮಾರ್ವಾಡಿ(೯೨) ಮೇದ(೯೩) ಮೊದಲಿಯಾರ್(೯೪) ಯಾದವ(೯೫) ಲಿಂಗಾಯಿತ(೯೬) ವಡ್ಡ(೯೭) ವಿಶ್ವಕರ್ಮ(೯೮) ವೈಶ್ಯ(೯೯) ಹೊಲೆಯ(೧೦೦) ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ನರು(೧೦೧) ಮುಸ್ಲಿಮರು(೧೦೨) ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವನ(೧೦೩) ಯುಗಾದಿ(೧೦೪) ಗೌರಿ ಗಣೇಶ ಹಬ್ಬ(೧೦೫) ಮಹಾನವಮಿ(ನವರಾತ್ರಿ) (೧೦೬) ಖಾಸಗಿ ದರ್ಬಾರು(೧೦೭) ಖಾಸಗಿ ದಸರಾ(೧೦೮) ಬ್ರಿಟೀಷ್ ದರ್ಬಾರು(೧೦೯) ದೀಪಾವಳಿ(೧೧೦) ಸಂಕ್ರಾಂತಿ(೧೧೧) ಮಹಾಶಿವರಾತ್ರಿ(೧೧೨) ಜಾತ್ರೆಗಳು (೧೧೩) ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳು(೧೧೪) ವೀರಪದಗಳು(೧೧೫) ಸೇನೆಯಲ್ಲಿ ಸೇವೆಸಲ್ಲಿಸಿ ಹುತಾತ್ಮರಾದವರ ಪಟ್ಟಿ(೧೧೬).

ಅಧ್ಯಾಯ ೪ ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ನೀರಾವರಿ

೮೮-೧೦೧

ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಮಿಕರು(೮೮) ಭೂ ಬಳಕೆ(೮೯) ಭೂ ಹಿಡುವಳಿಗಳು ಮತ್ತು ವಿಸ್ತೀರ್ಣ(೯೦) ಬೆಳೆ ಪದ್ಧತಿ(೯೧) ಬೆಳೆಗಳು(೯೨) ರಾಗಿ(೯೩) ಬತ್ತ(೯೪) ಕೃಷಿ ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರ(೯೫) ನೀರಾವರಿ(೯೬) ತೋಟಗಾರಿಕೆ(೯೭) ಪಶುಪಾಲನೆ(೧೦೦) ಮೀನುಗಾರಿಕೆ(೧೦೧).

ಅಧ್ಯಾಯ ೫ ಕೈಗಾರಿಕೆ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳು

೧೦೨-೧೧೩

ಸಣ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳು(೧೦೨) ಕೈಗಾರಿಕಾ ತರಬೇತಿ ಸಂಸ್ಥೆ(೧೦೩) ಉದ್ಯೋಗ(೧೦೪) ಕರಕುಶಲ ಉದ್ಯಮ(೧೦೫) ಅಗರಬತ್ತಿ ಉದ್ಯಮ(೧೦೬) ಬೀಡಿ ಉದ್ಯಮ(೧೦೭) ರೇಷ್ಮೆ ಉದ್ಯಮ(೧೦೮) ವಿದ್ಯುತ್(೧೦೯) ಹೋಟೆಲು ಉದ್ಯಮ(೧೧೦) ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಬಡತನ ನಿರ್ಮೂಲನೆ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು (೧೧೧) ಸಂಪೂರ್ಣ ಗ್ರಾಮೀಣ ರೋಜ್‌ಗಾರ್ ಯೋಜನೆ(೧೧೨) ಇಂದಿರಾ ಆವಾಸ್ ಯೋಜನೆ(೧೧೩).

ಅಧ್ಯಾಯ ೬ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್, ಸಹಕಾರ ಮತ್ತು ವಾಣಿಜ್ಯ ೧೧೪-೧೨೦

ಸಹಕಾರ(೧೧೬) ಸಹಕಾರ ಶಿಕ್ಷಣ(೧೧೭) ಕ್ರೆಡಿಟ್ ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳು(೧೧೮) ಹಣಕಾಸು ಸಂಸ್ಥೆಗಳು(೧೧೮) ಕೃಷಿ ಉತ್ಪನ್ನ ನಿಯಂತ್ರಣ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ(೧೧೯) ವಾರದ ಸಂತೆ(೧೧೯) ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಪಡಿತರ ವ್ಯವಸ್ಥೆ(೧೧೯) ಉಗ್ರಾಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆ(೧೨೦)

ಅಧ್ಯಾಯ ೭ ಸಾರಿಗೆ ಮತ್ತು ಸಂಪರ್ಕ ೧೨೧-೧೩೨

ಭೂಸಾರಿಗೆ(೧೨೨) ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸಾರಿಗೆ(೧೨೩) ರೈಲು ಸಾರಿಗೆ(೧೨೬) ವಿಮಾನ ಸಾರಿಗೆ(೧೨೮) ಅಂಚೆ ಸಂಪರ್ಕ(೧೨೮) ತಂತಿ ಕಛೇರಿ (೧೨೯) ದೂರವಾಣಿ(೧೨೯) ಆಕಾಶವಾಣಿ(೧೩೦) ದೂರದರ್ಶನ (೧೩೧)

ಅಧ್ಯಾಯ ೮ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಆಡಳಿತ ೧೩೨-೧೬೬

ಸಾಮಾನ್ಯ ಆಡಳಿತ(೧೩೩) ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿ(೧೩೪) ತಹಶೀಲ್ದಾರ್(೧೩೪) ನಾಡಕಚೇರಿ(೧೩೫) ಕಂದಾಯ ನಿರೀಕ್ಷಕರು(೧೩೫) ಗ್ರಾಮ ಲೆಕ್ಕಿಗರು(೧೩೫) ಗ್ರಾಮ ಸಹಾಯಕರು(೧೩೫) ಕಂದಾಯ ಆಡಳಿತ(೧೩೬) ನೀರಾವರಿ ಕರ(೧೩೭) ನೀರಿನ ದಂಡ(೧೩೮) ವಾರ್ಷಿಕ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರ(೧೩೯) ಜಮಾಬಂದಿ(೧೩೯) ಭೂಕಂದಾಯ ವಸೂಲಿ(೧೪೦) ಕಂದಾಯ ಮಾಫಿ(೧೪೦) ಇನಾಂ ಭೂಮಿ(೧೪೦) ಭೂ ಸುಧಾರಣೆ(೧೪೧) ಇತರೆ ತೆರಿಗೆಗಳು(೧೪೩) ನ್ಯಾಯಾಡಳಿತ (೧೪೩) ಪೊಲೀಸ್ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆ(೧೪೫) ಕಾರಾಗೃಹಗಳು(೧೪೭) ಇತರೆ ಇಲಾಖೆಗಳು(೧೪೮) ನಿಗಮ ಮತ್ತು ಮಂಡಳಿಗಳು(೧೫೧) ಕೇಂದ್ರಸರ್ಕಾರದ ಕಚೇರಿಗಳು(೧೫೧) ಸ್ಥಳೀಯ ಸ್ವಯಂ ಆಡಳಿತ(೧೫೨) ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯ್ತಿಗಳು(೧೫೩) ಮಂಡಲ ಪಂಚಾಯ್ತಿಗಳು(೧೫೪) ತಾಲೂಕು ಪಂಚಾಯ್ತಿ(೧೫೫) ಮಹಾನಗರ ಪಾಲಿಕೆ(೧೫೬) ಆಡಳಿತ ಸುಧಾರಣೆ(೧೬೨) ಇತರ ಸಮಾಜ ಸೇವಾ ಸೌಲಭ್ಯಗಳು(೧೬೫)

ಅಧ್ಯಾಯ ೯ ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಕ್ರೀಡೆ ೧೬೭-೧೮೭

ಆಧುನಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ(೧೬೮) ಪೂರ್ವ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ(೧೬೯) ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ(೧೬೯) ಪ್ರೌಢಶಿಕ್ಷಣ(೧೭೦) ಪದವಿ ಪೂರ್ವ ಶಿಕ್ಷಣ(೧೭೦) ಪದವಿ ಶಿಕ್ಷಣ(೧೭೧) ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ(೧೭೧) ಕರ್ನಾಟಕ ಮುಕ್ತ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ(೧೭೨) ಮಹಾರಾಜ ಕಾಲೇಜು(೧೭೩) ಮಹಾರಾಣಿ ಕಾಲೇಜು(೧೭೩) ಮಹಾರಾಣಿ ಕಲಾ ಕಾಲೇಜು(೧೭೩) ತಾಂತ್ರಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ(೧೭೩) ವೈದ್ಯಕೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ(೧೭೪) ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ನಿಲಯಗಳು(೧೭೪) ಉಚಿತ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಲಯಗಳು(೧೭೫) ವಯಸ್ಕರ ಶಿಕ್ಷಣ(೧೭೫)

ಸಾಕ್ಷರತೆ(೧೭೬) ಕಿವುಡ ಮತ್ತು ಅಂಧರ ಸರ್ಕಾರಿ ಶಾಲೆ(೧೭೭)
 ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಗ್ರಂಥಾಲಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ(೧೭೭) ಗ್ರಾಮೀಣ ಕ್ರೀಡೆಗಳು(೧೮೦)
 ಒಳಾಂಗಣ ಆಟಗಳು(೧೮೧) ಹೊರಾಂಗಣ ಆಟಗಳು(೧೮೧) ದಸರಾ
 ಕ್ರೀಡೆಗಳು(೧೮೨) ಕ್ರಿಕೆಟ್(೧೮೫) ಕೊಕ್ಕೋ (ಖೋಖೋ)(೧೮೫)
 ವಾಲಿಬಾಲ್(೧೮೬) ಕಬಡ್ಡಿ(೧೮೬) ಈಜು(೧೮೬)

ಅಧ್ಯಾಯ ೧೦ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ೧೮೮-೨೦೩

ಪ್ರಾಚೀನ ಸಾಹಿತ್ಯ(೧೮೮) ಬಸವಪ್ಪ ಶಾಸ್ತ್ರಿ(೧೯೧) ಪಿ.ಆರ್.
 ಕರಿಬಸವಶಾಸ್ತ್ರಿ(೧೯೩) ಎಚ್.ವಿ. ನಂಜುಂಡಯ್ಯ(೧೯೩) ಎಂ.ಎಚ್.ಕೃಷ್ಣ
 (೧೯೩) ಎಂ.ಆರ್. ಶ್ರೀನಿವಾಸಮೂರ್ತಿ(೧೯೪) ದೇವುಡ ನರಸಿಂಹ
 ಶಾಸ್ತ್ರಿ(೧೯೪) ಎ.ಕೆ. ರಾಮಾನುಜನ್(೧೯೪) ನಾಟಕಕಲೆ(೧೯೫) ಮಾಸ್ತರ್
 ಹಿರಣ್ಮಯ್ಯ(೧೯೮) ಚಿತ್ರಕಲೆ(೧೯೮) ಸಂಗೀತಕಲೆ(೨೦೦) ಶ್ಯಾಮಲ
 ಜಾಗೀರ್‌ದಾರ್(೨೦೧) ನೃತ್ಯಕಲೆ(೨೦೨) ನಗರದಲ್ಲಿರುವ ಸಂಗೀತ
 ಸಂಸ್ಥೆಗಳು(೨೦೩)

ಅಧ್ಯಾಯ ೧೧ ೨೦೪-೨೧೪
 ಆರೋಗ್ಯ ಮತ್ತು ವೈದ್ಯಕೀಯ ಸೇವೆಗಳು

ಜನನ-ಮರಣ ಮಾದರಿ ನೋಂದಣಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ(೨೦೬) ಪ್ರಮುಖ
 ರೋಗಗಳು(೨೦೭) ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಕೇಂದ್ರಗಳು(೨೧೦) ಪ್ರಾಥಮಿಕ
 ಆರೋಗ್ಯ ಘಟಕಗಳು(೨೧೧) ಕುಟುಂಬ ಕಲ್ಯಾಣ(೨೧೧) ಭಾರತೀಯ
 ವೈದ್ಯ ಪದ್ಧತಿ ಮತ್ತು ಹೋಮಿಯೋಪತಿ(೨೧೨) ತಾಯಿ-ಮಕ್ಕಳ ಆರೋಗ್ಯ
 ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ(೨೧೨) ಕುಟುಂಬ ಕಲ್ಯಾಣ ಸಮಿತಿ (೨೧೩) ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ
 ಅಂಧತ್ವ ನಿಯಂತ್ರಣ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ(೨೧೩) ಔಷಧ ನಿಯಂತ್ರಣ (೨೧೩)
 ಆರೋಗ್ಯ ಕವಚಿ (೨೧೩)

ಅಧ್ಯಾಯ ೧೨ ಪ್ರೇಕ್ಷಣೀಯ ಸ್ಥಳಗಳು ೨೧೫-೨೩೩

ಕಂದಾಯ ಗ್ರಾಮ - ಉಪಗ್ರಾಮ ಹಾಗೂ
 ಪಟ್ಟಣಗಳ ಪಟ್ಟಿ ೨೩೪-೨೩೮

ಆಯ್ದ ಆಕರ ಗ್ರಂಥಪಟ್ಟಿ ೨೩೯-೨೪೦

ಅನುಬಂಧ ೧-ಅಂಕಿಅಂಶಗಳ ನೋಟ ೨೪೧-೨೪೨

ಅನುಬಂಧ ೨ ೨೪೩-೨೭೨

ತಾಲೂಕು ನಕಾಶೆ

ಮೈಸೂರು ಜಿಲ್ಲಾ ತಾಲೂಕು ಗ್ಯಾಸೆಟಿಯರ್ ಸಲಹಾ ಸಮಿತಿ

- ಸರ್ಕಾರದ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗಳು
ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ
ವಾರ್ತಾ ಮತ್ತು ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ಇಲಾಖೆ
ಅಧ್ಯಕ್ಷರು
- ಡಾ. ಡಿ.ಎಸ್. ಜಯಪ್ಪಗೌಡ
ಸಂಶೋಧಕರು ಹಾಗೂ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು
ನಂ. ೫೭, 'ಚಂದನ', ೧ನೇ ಅಡ್ಡರಸ್ತೆ
೪ನೇ ಹಂತ, ತೋಣಚಿಕೊಪ್ಪಲು ಬಡಾವಣೆ
ಮೈಸೂರು
ಸದಸ್ಯರು
- ಡಾ. ಎ. ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ ಹನೂರು
ಕನ್ನಡ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು
ಕುವೆಂಪು ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ
ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಮಾನಸಗಂಗೋತ್ರಿ
ಮೈಸೂರು-೫೭೦೦೬
ಸದಸ್ಯರು
- ಶ್ರೀ ಟಿ.ಎಸ್. ರಾಜಪ್ಪ
ನಿವೃತ್ತ ಸಂಶೋಧನಾ ಸಹಾಯಕ
ಜಾನಪದ ವಿಭಾಗ
ಕುವೆಂಪು ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ
ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ
ಮಾನಸಗಂಗೋತ್ರಿ, ಮೈಸೂರು
ಸದಸ್ಯರು
- ಮುಖ್ಯ ಸಂಪಾದಕರು
ಕರ್ನಾಟಕ ಗ್ಯಾಸೆಟಿಯರ್
ಬೆಂಗಳೂರು
ಸದಸ್ಯ
ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ

ಕರ್ನಾಟಕ ಗ್ಯಾಸೆಟಿಯರ್ ಇಲಾಖೆಯ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ವರ್ಗ

ಹೆಸರು

ಶ್ರೀಮತಿ / ಶ್ರೀ

ಎಸ್.ಎ. ಜಿಲಾನಿ, ಕ.ಆ.ಸೇ. (೩೧.೬.೨೦೧೦ ರವರೆಗೆ)
 ನೀಲಾ ಮಂಜುನಾಥ್, ಕ.ಆ.ಸೇ. (೨೬.೮.೨೦೧೦ರವರೆಗೆ)
 ಎಸ್. ಅನೀಸ್ ಸಿರಾಜ್, ಕ.ಆ.ಸೇ. (೨೬.೮.೨೦೧೦ರಿಂದ)
 ಎಸ್.ಎ. ಜಗನ್ನಾಥ್
 ಟಿ.ಜಿ. ನರಸಿಂಹ ಮೂರ್ತಿ (೨೩.೭.೨೦೦೯ ರವರೆಗೆ)
 ಎಸ್.ಎನ್. ರಾಜು
 ಎಸ್. ರಾಜೇಂದ್ರಪ್ಪ
 ಎಸ್.ವೈ. ಬೆಟ್ಟೇಗೌಡ
 ಡಾ|| ಟಿ. ಗೋವಿಂದರಾಜು (೧೭.೧೧.೨೦೦೭ರವರೆಗೆ)
 ಹೆಚ್. ನಾಗರತ್ನ (೯.೪.೨೦೧೦ ರಿಂದ)
 ಪಿ.ಆರ್. ಶ್ರೀನಿವಾಸ್ (೮.೯.೨೦೦೮ ರಿಂದ)
 ಯು. ಸುಮನ (೨೨.೧೦.೨೦೦೮ ರಿಂದ)
 ಮಹೇಶ್ ಮುತ್ತಲಗಿರಿ (೨೨.೧.೨೦೦೮ ರಿಂದ)
 ರಮಾಕುಮಾರಿ (೧೬.೦೪.೨೦೧೦ ರಿಂದ)
 ಗಾಯತ್ರಿ (೧೯.೫.೨೦೧೦ ರಿಂದ)
 ಬಿ. ಜಾನಕಿ (೧೦.೯.೨೦೦೭ ರಿಂದ)
 ಎನ್.ಎಸ್. ಶಂಕರರಾವ್ (೩೦.೦೭.೨೦೧೦ರವರೆಗೆ)
 ಪಿ. ಸುನೀತಾ (೦೮.೦೪.೨೦೧೦ ರವರೆಗೆ)
 ಪುಷ್ಪ (೧.೬.೨೦೧೦ ರಿಂದ)
 ಕೆ.ಎಸ್. ಸುಬ್ಬಲಕ್ಷ್ಮಿ
 ಸಿ. ನಾಗಲಕ್ಷ್ಮಿ
 ಎಂ.ಹೆಚ್. ಶಿವನಂದಿನಿ (೦೮.೦೪.೨೦೧೦ ರವರೆಗೆ)
 ಟಿ.ಬಿ. ಕುಶಾಲಪ್ಪ
 ಹೆಚ್. ಚಂದ್ರ
 ಹೆಚ್.ಎನ್. ರಾಘವೇಂದ್ರ
 ಸಿ. ಸುಗುಣಮ್ಮ
 ಎಮ್.ಎನ್. ಪದ್ಮ

ಹುದ್ದೆ

ಮುಖ್ಯ ಸಂಪಾದಕರು
 ಮುಖ್ಯ ಸಂಪಾದಕರು (ಪ್ರಭಾರ)
 ಮುಖ್ಯ ಸಂಪಾದಕರು
 ಹಿರಿಯ ಸಂಪಾದಕರು (ಪ್ರಭಾರ)
 ಹಿರಿಯ ಸಂಪಾದಕರು (ಪ್ರಭಾರ)
 ಸಂಪಾದಕರು
 ಸಂಪಾದಕರು
 ಸಂಪಾದಕರು
 ಸಂಪಾದಕರು
 ಸಂಪಾದಕರು
 ಸಂಪಾದಕರು
 ಅನ್ವೇಷಕರು
 ಅನ್ವೇಷಕರು
 ಅನ್ವೇಷಕರು
 ಅನ್ವೇಷಕರು
 ಅನ್ವೇಷಕರು
 ಅನ್ವೇಷಕರು
 ಅಧೀಕ್ಷಕರು
 ಪ್ರಥಮದರ್ಜೆ ಸಹಾಯಕರು
 ಶೀಘ್ರಲಿಪಿಗಾರರು
 ಪ್ರಥಮದರ್ಜೆ ಸಹಾಯಕರು
 ದ್ವಿತೀಯದರ್ಜೆ ಸಹಾಯಕರು
 ಬೆರಳಚ್ಚುಗಾರ್ತಿ
 ಬೆರಳಚ್ಚುಗಾರ್ತಿ
 ವಾಹನ ಚಾಲಕರು
 'ಡಿ' ದರ್ಜೆ ನೌಕರರು
 'ಡಿ' ದರ್ಜೆ ನೌಕರರು
 'ಡಿ' ದರ್ಜೆ ನೌಕರರು
 'ಡಿ' ದರ್ಜೆ ನೌಕರರು